

Цикава Теза

Славомир Олеяр,
Торонто, Канада

РУТЕНИ

(Rutheni, Ruteni):
Гали чи Славяне?

Уводне слово:

Историйни вигледованя ше найчастейше финансию з боку одредзеной держави або державней институції з ясно дефинированим целью и обчековану интерпретацию резултатох. Так история, як наука, у служби актуалней политики престава буц наука и постава средство за “науково” обгрунтоване политичних цельюх.

Русини нігда не мали державу хтора би потримовала глібши историйни вигледованя їх прешлосци, а кед ше дакеди у держави у хторей жию и нашло добрей дзеки, вец средства вше були таки скромни же од самого початку зужовали подруче вигледованя на релативно блізку прешлосц.

Намаганя поединцох унесли кус шветлосци и обективносци до нашого глібшого знаня о себе прето же не були “наручени”, та гоч дали и парциални резултати, заш лем су незаменіви як коцочки у мозаику нашей историйї хтори ше уж децениями сцерпезліво склопюе.

Русини не маю политични интереси вигледовац свою прешлосц. Їх интересуе правда, а правда дзекеди у супротносци зоз обще прилапенима официйнима становисками за чийо прилапйоване потрошени велі ресурси. Нормалне же каждая идея хтора не у складзе зоз потерашніма историйними канонами, хтора не “наручена” а у супротносци є зоз официйнима, державними становисками, будзе наиходзиц на процивеня каждой файти. Прето давна история Руснацох нігда анї не була темельно випитована бо би “погубела” потерашню слику историйних збуваньох у хторей як да уж шицко поведзене и випитане. Индивидуални спознаня у найлєпшим случаю поставали гипотези и так и забувани.

Русини маю право, пре наукову правду и свой национални интерес, погубиц таку слику и ошвициц свойо место у историйї Европи цеком вецей од 2000 рокох свойого перебуваня на ей просторох и указац же активно, ведно з другима народами, будовали нешкайшу цивилизацию.

Мултидисциплинарни вигледованя начално барз драги, а окреме у обласци як история, прето же потребне ангажоване вецей фаховцох розличних профилох як наприклад: археологох, историчарох, лингвистох, фонетичарох... Лем саме гледане релевантних документох обсяжна и длуготирваца робота скапчана з драгими путованями, рижними допущенями, прекладаньом, толкованьом, цо потераз було можлїве лем ридким поединцом лебо институцийом. Русини, не маюци потромовку з боку державох у хторих жию, а анї власни финансиїни средства, не могли по тераз анї подумац на таки подняца.

Стан ше пременел зоз популаризацию Интернету на хторим ше нашло публиковане вельке количество информацииох релевантних за Руснацох, а хтори по тераз були чувани у музейох и библиотеках ширцом Европи.

Нажаль, Интернет як и други сучасни технології ише вше не доступни руским фаховцом у мири потребней же би ефикасно були вихасновани інформації хтори понука, та сом ше як нефаховец за историю, археологию и лингвистику упушел до зазберованя и селектованя розположивих материялох, цо ми и дава лагодну шлебоду у їх интерпретації, логичним повязованю и виношеню особних становискох.

Увод:

Русини, под меном Рутени (Rutheni/Ruteni) були познати Римяном ише коло 200-того року пред нову еру.

Почим були населени на території Галиї, точнейше у Аквитанії, Римяне их, як и шицких других цо там були, записали як Галох, медзитим, у тим не були цалком дошлїдни, цо дава основи гипотези же тоти Rutheni/Ruteni були уствари славянске племе, споминане даскельо сторочя потим як – Русини.

У заходних часцох Европи хтори дакеди були часц Римского царства, ише нешка ше Русини записую як Rutheni, цо не случайно и лем змощноє прешвечене же Галски Русини далеки предки нешкайших Русинох и не лем им.

Найлепше жридо о Галских Русинох то Юлиє Цезар, гоч их и други авторе з периоду антики, як Страбо, Цицерон и др. тиж споминаю у своїх написох.

Населени у обласци Арверни (Arverni), Русини були подредзени Римяном хторим ше одуперали у асиміляції и хасновали нагоду, як под час германского краля Одоакара хтори бул и краљ Русинох, ошлебодзиц ше од ніх.

Гуни, у своїм налету на Римске царство, порушали велі народи и примушели их на пресельованє, а веліх, медзи німа и Русинох зоз восточних часцох Европи, водзели зоз собу як роботну моц за обслугованє їх армії. По їх пораженью, тоти приведзени Русини ше споели зоз Русинами цо уж жили у Аквитанії.

Настала прерва помедзи 6. и 11. вekom у хторей нет писаних документох о Русинох, або таки документи ише не пренайдзени, а вец одразу зяваю ше населени од балтицкого по Чарне морїю. Тота прерва послужела як основа рижним теорійом о походзеню Русинох, а найабсурднейша з ніх то же хаснованє истого мена з боку галских и познейших Русинох то – чиста коинциденция.

Период од 11-го по 20. в.ик и надалей, релативно добре ошветлени прето же ест досц писаних документох, нови ше ише пренаходза и вигледоваче нашей не барз давней прешлосци маю тот “луksуз“ же можу описовац и таки деталі як цо то демографски и генеолошки податки, можу ше вигледовац и пременки у язiku цеком часу, провадзиц розвиванє и розконарїованє нашого народу на рижних просторох, його отримованє и асиміляция... Цо глїбше заходзимо до нашей прешлосци, то баржей история заснована на гипотезох хтори не мож твардо ані доказац а ані демантовац и прето наша давна история предмет безконечних полемикох и политичних шпекулацийох.

Зоз тим написом пробуем кус преглібиц нагадованя Др. Лабоша и Г. Костельника же Русини присутни у Европи голем тельо давно кельо и други народи.

1.

У своїх кніжкох-мемоарох “Галски войны” и “Гражданска война”, римски войсковожд Гай Юлиє Цезар (100.п.н.е. – 44 п.н.е.) на даскеліх местох спомина Rutenoh хтори жили у южних часцох нешкайшей Французкей и то у “Галских войнах” як галске племе, а у “Гражданскей войны” як цалком окремене. Так наприклад, у “Галских войнах”, у кніжки 1, бок 4., Цезар пише:

“... Цезар у тим змислу опширно бешедовал прецо не може зохабиц тоту намиру. То ані не його, а ані звичай римского народу же би напушел найзаслужнейших союзнікох и не дума же Галия баржей припада Ариовистови як римского народу и же Арвернох и Рутенох звладал у войны Квинт Фабіє Максим (Quintus Fabius Maximus *) але им римски народ пребачел и не претворел их до провинції лебо им наплацовал порції...”

Медзитим, у кніжки “Гражданска война”, Цезар прави ясну розлику помедзи Галох и Рутенох кед пише:

“Афранийови явене же ше транспорт, хтори ше рушел гу Цезарови, застановел на рики. Там були стрилци зоз Рутенох **и** конянікох зоз Галиї з веліма кочами и вельку терху, як цо то уж галски звичай...” (Archers from the Rutheni, **and** horse from the Gauls...).

Як пришло до того же Цезар, хтори барз мерковал на прецизноц и обективноц свойого описованя, бул у тим случаю недошлїдни своїм принципом и раз Рутенох раховал як Галох а другираз не ?

Цалком задовольоуєе толкованє то же Цезарово знанє о галскей географії було з початку заснованє на писаньох греческого географа Posidonius-а чийо роботи затрацени, але Цезар вироятне бул упознати з нїма. Posidonius-ово роботи мали вплив на писанє Strabo-а (64 п.н.е.-25 н.е.), и Diodorus Siculus-а (44 п.н.е.-40 п.н.е.) зоз чїма роботами Цезар тиж бул упознати. Историчар Polybius (200-118 п.н.е.) писал о Ганибалових войнах, наволюючи Галох раз Гали раз Келти, як и Цезар. Познате же Цезар з початку не бул особне присутни у галских войнах и прето ше у своїх описох и менованьох племенах цо жили у Галиї (нешкайшей Французкей) операл найвещей на написи Posidonius-а и Polybius-а, хтори шицки племена яки жили у Галиї наволовали з єдним меном - Гали лебо Келти (подобне як цо и нешка жительох Канади наволюю Канадяне, гоч су по походзеню зоз рижних народох). Зоз того видно же Гали то територіялна, заєдніцка назва за шицки племена хтори жили на території Галиї. Кед ше сцело буц вещей специфични, вец ше племе идентификовало зоз своїм меном (Cadurci, Bellovacii, Parisii, Helvii итд).

Сам факт же єдно неме бивало на територію Галиї, не значел же воно мушелo припадац гу истей групи галских племенах. У тим змислу пришло и до розликованя при Цезарови кед у “Гражданскей войны” спомина: “... стрилци зоз

* (Квинт Фабіє Максим ? –203 п.н.е. державнік и войсковожд; у другей пунскей войны ше служел зоз тактику тирваого вицерпованя Ганибала, не упушуюци ше до отвореней борби)

Рутенох и конянікох зоз Галії...“ дзе на еден бок кладзе Рутенох, а на други шицких других зоз Галії. На основу того ше може заключиц же Рутени жили у Галії, але не були Гали (голем их Цезар не вше рахує як Галох).

Сам Цезар у перших шорох “Галскей войны“ гвари: “Цала Галия подзелена на три часци од хторих една населена з Белгами (Belgae), Аквитания (Aquitania) друга и треца зоз тима цо ше на їх власним язикау наволоу Келти (Celts) а на нашим Гали (Galus). Шицки ше вони розликую єдни од других по язикау, обичайох и законах. Рика Гарона(Garonne) оддзелює Галию од Аквитанії; Марна (Marne) и Сена (Siene) оддзелюю их од Белгох...” Русини були населени у Аквитанії у вецей местох як:

1.

Стара назва: Segodunum Rutenorum /Ruteni = Civ. Rutenorum

Модерна назва: Rodez (Aveyron)

Тип населеня: civitas

Место познате з периоду: Римского, позна антика

Римске мено за провинцию: Aquitania I

Французки (нешкайши) департамент: Aveyron

2.

Стара назва: Ruteni

Тип населеня:populus

Место познате з периоду: Келтох, Римлянох, позна антика

Прибліжна географска ширина=43-44 ступні север

Прибліжна географска дужина=2-3 ступні восток

Общи референци: Pliny HN 4.109, Duval, “Peuples”, p.215

Специфични референци: Pliny HN 4.109

3.

Стара назва: Arverni

Тип населеня: populus

Место познате з периоду: Келтох, Римлянох, позна антика

Римске мено за провинцию: Aquitania I

Прибліжна географска ширина = 44-45 ступні север

Прибліжна географска дужина) = 2-3 ступні восток

Общи референци: Pliny HN 4.109, Caes BG 1.31, 45, Duval, “Peuples”, p. 215

Специфични референци: Amm. 15.11.13; Pliny, NH 4.109

4.

Стара назва: Arveernia

Модерна назва: Auvergne (N/A)

Тип населеня: regio

Место познате з периоду: Римскох, позна антика

Римске мено за провинцию: Aquitania I

Приблизна географска ширина = 45-46 ступні север
Приблизна географска дужина = 2-3 ступні восток
5.

Археолошке место: Tauriac-de-Naucelle (Aveyron)

Тип: vicus

Место познате з периода: Римянох, позна антика

Римске мено за провинцију: Aquitania I

Французки (нешкайши) департамент: Aveyron

Приблизна географска ширина = 44-45 ступні север

Приблизна географска дужина = 2-3 ступні восток

Общи референци: Villes 486

2. Културни подруча у 1-шим сторочю пред н.е.

И други авторе з тих часох споминаю Рутенох у тих крајох, як наприклад:

- Марко Туллиус Цицеро у своїх ораторијумох (бешедох) о Аграрним закону: "Јаке вец значене маю тоти оптужби... хтори з векшим стараньом чуваю благо Рутенох як благо римского народу...".

- Marcus Annaeus Lucanus, римски поет написао поему о Галскеј войни

познату под назву “Парсалиа“ у хторей напісане: “Жовти Рутени напушчели іх гарнізони...”

- Strabo, гречески географ, историчар и филозоф, пісал же на території Рутенох ест вельо стрібла.

Медзитим, вони шицки племена хтори жию у Галіі наволую лебо зоз заедніцкіма менами Гали/Келти, лебо з іх поєдінечніма менами и анї едно племе не видвоюю и описую окреме.

Постоя и археолошки шліди о присутносци Рутенох у Галіі:

3. Випатрунок пенезу и вазни цо их хасновали и вирабяли Рутени под час Цезара и познейше (55-40 п.н.е.)

Векши места ковали свой локални пенез, та так и у месце Rouergue Рутени ковали пенез котри здабал на римски, а бул хасновани як у локалней тарговини, так и у тарговини медзи варошами.

З потераз напісаного, може ше заключиц:

1. Рутени як племе бивало на території Галіі (нешкайшей Французкей) од найстарших часох
2. Галия то территория / географска назва за обласц населену переважно з Галами
3. Жителе Галіі не нужно були Гали, т.е. як и нешка и теди не було “етнічно чистей“ території.

2.

Рутени (Ruteni, Rutheni) то записане мено племена хторе под час Цезара (а вироятне и вельо скорей) жило на території Галіі. Як ше іх мено наисце вигваряло, можеме лем нагадовац, але тото нагадоване може буц цалком

виродостойне кед до огляду вежнеме еден основни а часто занедзбани факт же **писане** було, як и тераз, лем **инструмент**, подобно як нешкайши магнетофони, за **записоване гласох** и то вонкашніх яки ше чули, лебо нукашніх т.е. думкох. Розлика у тим же магнетофони вельо вирнейше записую вонкашні гласи, док ше при записованю чутого на папер несвидомо уноша два гришки як пошлїдки двох апроксимацийох.

Перша апроксимация (и перша гришка) настава при слуханю, кед чути гласи прилагодзуеме гласовней структури нашого власного языка хтори не муши мац шицки исти гласи як и други язики, та непостояци глас “чуеме” як найподобнейши глас у нашим языку. Приклад за таку апроксимацию то англійски глас “the” у слове “father” –оцц, хтори Поляки “чую” подобне як глас “з” и скоро без винїмки го вигваряю як “фазер”.

Друга апроксимация (и друга гришка) настава при записованю чутого на папер. Не шицки гласи и полугласи яки постоя або ше можу вигвариц у едним языку маю одвитууюцу букву, т.е. у кождим языку ест вецей гласи як букви. Таки гласи ше записую зоз найприблїжнейшу букву и так ше уноши гришка, односно оддалуе од оригиналних гласох. Наприклад кед вигвариме “Анка”, ясно розликуеме полуглас хтори ше ту чуе, але го заш лем записуеме як “Анка” хаснууюци найприблїжнейшу букву “н” за тот полуглас.

Можеме и сами направиц мали експеримент: знейце з радия на магнетофон часц бешеди на даяким вам непознатим языку (наприклад китайским), а потим напишце на папер тото цо чуеце. Замодлїце дакого познатого наглас пречитац тото цо сце записали и поровнайце цо чуеце зоз знятим на магнетофоне. Будзеце несподзивани яка велька розлика ше зявела пре тоти два спомнути апроксимацийи.

Тераз ше можеме питац же цо чули Римяне кед записали Ruteni, лебо Rutheni. Велька вироятносц, виродостойнейша як шицки други гипотези, то же чуце слово було “РУСИНЫ” приблїжно як ше и нешка вигваря у України и хторе, беруци до огляду два спомнути апроксимацийи, записане як “Ruteni, Rutheni” хаснууюци гласи и азбуку яки ше теди хасновали у римскей бешеди и писаню.

Твердзения або нагадованя же Русини у Галиї були славянского походзения, наиходзиме и при других авторох и жридлох як наприклад у Католицкей енциклопедийи дзе записане: “Мено Ruthenian було добре познате у 11. вику и його коренї випатра же значно старши. Гвари ше же наисце настало у южных часцох Галиї под час Charlemagne-ѐа (742?-814 н.е.).

Кед Гуни прегажели Европу у пятим вику, подредзели Славянски племена з хторима пришли до контакту и вони постали часц гунскей армийи, хтора под Атилом пошла далей на заход и вошла до сиверней Италийи и юго-восточней Галиї. У велькей битки при Chlvolns-у (451 н.е.), християнске войско их поражело; часц Гунох була позабавана, але друга часц ше подзелела и розшала у малих групох по цалей жеми. Найвекша часц з нїх були зарабровани Славяне хтори були примушени буц у гунским войску.

По шмерци Charlemagne-аа, вони ше насельовали по цалей жеми, а їх мена ище вше затримани у рижних латинских назвох за места як Rouerge (Provincia

Ruthenorum), Rodez (Segdunum Rutheni), и Auvergne (Agusta Ruthenorum)”.

Др. Федор Лабош у своєй “Исторії Русинох” спомина: “... медзитим, латинске мено Rutheni находзимо ише скорей, але як мено єдного племена келтского народу. Но понеже Римяне означую тоту южну часц Галиї як биване тих Рутенох, то барз вироятне же то були славянски племена як и тоти хтори пришли под час Гунох до тей южней часци Французкей, лем их теди Римяне записали як келтски народ...”

Же ше Русини нашли у Галиї випатра чудно з нашої перспективи бо зме звикли патриц на стари народи як на статични, нерухоми; видзи нам ше же даскельо тисячи километри було за нїх скоро неможливе прејсц. Же таке становиско погришне, доказую велі народи: Германе, Франки, Гуни, Татаре и други хтори ше ише у найстарших часох пре гледане вигоднейшого места за живот, войну лебо тарговину, знали пресельовац до крайох оддалених и на дзешатки тисячи километри.

З потераз написаного, може ше заключиц:

1. Русини жили на території Галиї од найстарших часох
2. Народи и у найстарших часох приходзели до дотику єдни з другима, войовали, тарговели и жили помишани на истей території
3. Записани мена народох вироятно у оригиналней бешеди були иншак вигваряни, а записи рефлектую гласовну систему и азбуку хасновану у язiku тедишнього записователя
4. Слова “Ruteni, Rutheni” то найприблїжнейши латински запис за слово (и гласи) “Русини”
5. Русини – Rutheni вироятно не були галске племе

3.

Же Гали були добре познати и розширени не лем по Европи але з часци и по Азії, шведоча и назви як Галия, Галатиа, Галиция, Гачиполис. И у Библиї мож найсц назви як Галатия и Галатияне. Випатра же Гали ношели зоз собу тото мено и давали го крайом дзе ше насельовали, та так мож найсц Гал... у Шпаниї, Галицию у України, Галатию у Турскей...

Под конец иснованя и по препасци Римского царства, велі племена цо жили у Галиї, а медзи нїма и Русини, ше не споминаю у писаних документох. Причини тому велі, а найвироятнейши то же велі з нїх були асиміловани з боку Римянох и так им ше затрацел кажди шлїд, даєдни були розбити и вициснути од Визиготох, Вандалох, Остроготох, Готох, Франкох и шицких других хтори през Галию навальовали на остатки Римского царства. У тих рушаньох вироятно же часци даєдних племенох, медзи хторима и Русини, оставали на месце и їм ше з часу на час придружовали суплеменїки залапени з общима рушаняма народох на яки их примушовали Гуни (5. вик) и Аваре (6.вик) и так их “ошвижовали”. Почим и Гуни и Аваре приходзели з Далекого востоку, на своєй драги поцисковали други народи. Часци з покорених народох одводзели зоз собу як воякох або помощних работнїкох, та так и часц Русинох зоз восточних крайох.

Кед Гуни були поражени, Русини цо були у їх служби остали т.е. придружили ше Русином у Галиї. З такима “ошвижованями“ хтори ше случовали при каждым векшим рушанню народох у Европи, мож розумиц и потолковац же ше мено Русин по нешка зачувало у тих крайох Французкей, гоч людзе хтори го маю, уж давно страцели паметане о його правим значеню. У найлепшим случаю думаю же су Гали/Келти, так як их неточно описали Римяне, а други народи то прилапели.

У периодзе од 5.-6. та по 11. вик нет писаних шлїдох о Русинох, а ані о других галских племенах, а вец одразу, у 11. вику зявюю ше Русини коло Балтицкого моря, коло Дону... Тота пражніна у записох од 500 рокох и нагле зявйоване Русинох, дава места рижним гипотезом як цо наприклад:

- Русини у Галиї то Галске/келтске племе и не ма ніч заедніцкого з познейшима Русинами
- Познейши Русини превжали мено од галского племена Русини хторе их напададо
- Познейши Русини и Русини у галиї лем коинцидентно маю исти мена
- Познейши Русини то мишанїна рижних племенах зоз сиверу и заходу Европи хтори тарговели, мишали ше и превжали мено од галских Русинох хтори тиж були у тей групи
- Русини то уствари Роксолани и т.д. и т.д.

Ані една од спомнутих гипотезох не бере до огляду найвироятнейшу можлівосц же Русини то славянске племе хторе дзелело (ведно з другима народами) широки простори Европи ище од часу Келтох и же една їх часц була присутна у Галиї, цо зазначене и од Римянох.

Кед же нет писаного шлїду о Русинох коло 500 роки, то не значи же нараз “скапали“ а вец о 500 роки други народ одразу вжал исте таке мено, цалком случайно и розширел го од Балтику по Крим. И другим гипотезом мож пригвариц подобни нелогичносци або фантастичносци.

О розширеносци русинскей популациї од 11. вику надалей, найлепше бешедую сами жридла:

- Martinus Gallus, польски хронїчар, писал при концу 11-го и початком 12-го вику, спомина Русинох як уж добре познатих
- Немецки цар Фридрих I Барбароса (познати и як Фридрих Дипломата) у документу за город Лубек од 19. септ. 1188, спомина Русинох хторим ше дошлебодзуе уход до городу пре тарговину
- Saxo Grammaticus (1203), дански историограф у своєй “Исторії Данскей“ на вецей местох спомина Русинох хтори жили коло Балтицкого моря. Гоч на велїх местох миша народне паметане зачуване у приповедкох и легендох зоз историйними подїями, стої факт же мено Русини було познате на просторох сиверозаходней Европи и скорей його часох.
- У енглеских легендох о кральови Артурови и його борби против Римянох, споминаю ше Русини: “З преїгаморских часцох пришол тиж Голдин, краль Русинох...” (From the parts oversea came also Holdin, King of the Rutheni...),

потім “На боку Бритох спаднул Голдин король Русиных...” (On the side of the Britons fell Holdin, King of the Ruteni...). Битка ше водзела процив Lucius Catellus-a.

- Дьовани Де Плано Карпини, делегат Папи Иноцента IV до Монголії и Татарох, у своей роботі, “Liber Tartarorum“ тиж пише о Русиных док путовал 1246 року през Бохемию и Русинию (Галицию)...

- William Rubruquis of Brabant, посланік французского Краля Луя IX до Татарской Горди, путовал 1252. зоз Константинополя до Криму хтори гвари же Алани були прихильнейши гу Сараченом як гу Русином, прето же вони були християне... На лівим побережю рики (Дону) бул лес, док на правим побережю жили Русини.

- На рисунку хтори копия оригиналу найдзеним коло Боденского (Констанс) озера зоз 1340. року а представя амблеми / герби на щитох рижних народох того периоду, под числом 21 наведзене: “[Rutheni] Russland?”

- У Польско-Литовской держави, державни документи зоз 15-ого, и 16-ого вику були писани на двох официийних языкох: латинским и старо-русинским. Кельо у тот час русински язык бул розширени и познати, шведочи и то же бул хасновани за преписку зоз Татарами на Криму и зоз Москву. Документи обединени под назву “Метрика“.

Випатрунок першого бока зборніку документох “Метрика“

Интерсантне опатриц и поровнац мапи Европи з рижних периодох(зоз кругами и стрилками означени вироятни места перебуваня и напрямн рушаня Русиных).